

Становище

от

Доц. Д-р Георги Панов Панов, дм

Катедра по психиатрия и медицинска психология при
Университет "Проф. д-р Асен Златаров" – гр. Бургас

Във връзка със Заповед на Ректора на Медицински университет Варна № Р-109-489 от 22.11.2021 година, на основание чл.42 ал.6 и чл.30 ал.3 от ППЗРАСРБ, чл.68 ал.1 от Правилника за развитие на академичния състав на Медицински университет – Варна, Решение на Факултетния съвет на факултет „Медицина“ към Медицински Университет - Варна (Протокол №54 от 09.11.2021 г.) и протокол № 1 от неприсъствено заседание на Научното Жури от 25.11.2021 год.

Относно: Конкурс за придобиване на образователна и научна степен „Доктор“ в област на висше образование 7. Здравеопазване и спорт, професионално направление 7.1. Медицина и научната специалност „Психиатрия“ на д-р Рая Златиславова Димитрова. Зачислена със Заповед на Ректора на Медицински Университет – Варна № Р-109-89 от 01.02.2019 година.

Тема на дисертационния труд: „Изследване на несуйцидно самонараняващо поведение в неклинична популация от юноши на възраст 14-19 години в Област Варна“.

Научен ръководител: Доц. д-р Петър Петров, дмн

През последните години извършването на несуйцидно самонараняване от юноши наблюдавани в клинични условия добива епидемични размери. Можем да очакваме още по-голяма тежест на проблема в доболничната популация. В световен мащаб по темата се работи активно, за което свидетелства и изразената публикационна активност по темата в специализираните издания.

Значим процент от юношите на възраст 14-19 години декларират, че за справяне със ситуации на повишени уязвимост и стрес извършват самонараняващи действия. Несуйцидното самонараняване е явление изучавано сравнително интензивно през последните 30-40 години. В голямата част от случаите проявлението му се свързва с преживяването на силни негативни емоции, за преодоляването на които юношите използват различни методи на самонараняване.

Социалната значимост на проблема е несъмнена и неговото активно изучаване ще ни даде информация, която е необходима за неговото повлияване. На този етап дори няма единно становище сред изследователите къде в научните класификации на психиатричните разстройства се помества несуйцидното самонараняване. Валидната в

момента дефиниция на несуицидното самонараняване като „умишлено, директно нараняване на тъканите на собственото тяло, без наличието на суицидно намерение“ датира едва от 2007 година.

Международните проучвания изследващи разпространението на несуицидното самонараняване показват между 11 и 18% в юношеска възраст. Отчита се и тенденция на увеличаване в последните няколко години. По-голямата част от публикациите показват по-висок процент на разпространение сред момичета.

Факторите, които пораждат и поддържат несуицидното самонараняващо поведение на този етап от познанието за него са представени като Теоретични модели, като нито един от тях не е изчерпателен и всеобхватен, а разглежда основно определен аспект от комплексното и мултидетерминирано несуицидно самонараняващо поведение.

Разпространението, честотата, функциите и другите характеристики на несуицидното самонараняващо поведение изискват различен подход, което довежда до включването му в ДСМ-5 през 2013 год. в отделна диагностична група, под названието „Единици, нуждаещи се от допълнително изследване“, като са предложени и съответните критерии, които са в следващите години позволяват натрупване на емпирични данни за този тип разстройство.

Литературният обзор е задълбочен и в него са разгледани всички аспекти на несуицидното самонараняване, от историческите данни до епидемиология, методи, функции, нарушения рискови фактори, класификационни трудности и други.

Целта и задачите и работните хипотези на изследването са формулирани точно и ясно и разумно. Изследвания контингент включва 294 лица в юношеска възраст между 14 и 19 години, като 267 от тях са попълнили пълният инструментариум на изследването. Критериите за включване и изключване в извадката са ясно зададени.

Оценката на извадката е проведена с подходящи инструменти оценяващи симптомите на несуицидното самонараняващо поведение, като е показана и възможност от страна на автора за адаптация и модификация на някои инструменти с цел по-добра приложимост в условията на нашата страна.

Приложените методи за статистическа обработка на данните са добре познати и утвърдени – включват дескриптивен анализ, честотен анализ, факторен анализ, клъстерен анализ, Хи-квадрат тест и др. Демонстрирано е добро ниво на познаване и използване на различните статистически анализи.

Получените резултати са представени последователно заедно с последващите обсъждания. Представените таблици и графики улесняват възприемането на обработените данни.

Анализът на получените резултати дава болестност от несуицидно самонараняващо поведение у нас в средата на широкия спектър оформен от проведените в света проучвания по темата. Самокритично е оценено, че честотата при самооценка може да дава известно изкривяване. Дори и в този вариант получените резултати потвърждават данните получени от други автори. Използване то на DSM критериите за определяне на болестност не е изключение в научните изследвания в областта на психиатрията, а по-

скоро е практика, поради факта, че критериите са по-ясни и обикновено включват по-широка симптомна група.

Използваните инструменти са лесни за употреба и застъпват критериите на DSM-V. Дава възможност също така за оценка на различните степени на изразеност на синдрома, както и оценка на предикторното значение на някои функции. Резултатите подкрепят установените от други автори данни, че именно невъзможността за отлагане на импулса, мисловна и поведенческа свръхангажираност и честотата на епизодите на несуйцидното самонараняване са основни отличителни характеристики на диагнозата Разстройство с несуйцидно самонараняване.

Заложено предварително в работните хипотези са оценени и протичането и прогресията на несуйцидното самонараняване като форма на зависимо поведение. Тази хипотеза не е нова, като още преди 30 години се появяват сведения, че поведенията на самонараняване споделят общи черти с поведенията на зависимост, а именно, че са преживени като „принудителни“ и „облекчаващи“ от самите индивиди. Резултатите потвърждават тези данни, като значителен процес от извадката показва характеристики на зависимо поведение към несуйцидното самонараняване.

Разгледаните ограничения и недостатъци на работата са обективни и често наблюдавани, особено при провеждане на популационни проучвания. Те могат да послужат и като насока за бъдеща работа по темата.

Направени са 14 извода, които отговарят на поставените цел и задачи, изведени са от резултатите и обсъждането и са представени ясно и точно.

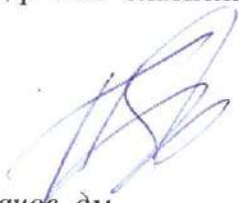
Изведени са 9 приноса, от които 4 са оригинални теоретични, 2 са с потвърдителен характер и 3 са с предимно практическа насоченост.

Представеният дисертационен труд съдържа 145 страници, разпределени в 9 глави и библиография и включващи 61 таблици, 5 фигури и 1 приложение. Цитирани са 193 литературни източници, 5 от които на кирилица и 188 – на латиница. Дисертационният труд е структуриран съобразно възприетата схема: съдържание, въведение, литературен обзор, цели и задачи, материал и методи, работни хипотези, резултати, обсъждане, изводи и приноси, заключение и завършва с книгопис.

В заключение: Представения от д-р Рая Златиславова Димитрова дисертационен труд на тема “ Изследване на несуйцидно самонараняващо поведение в неклинична популация от юноши на възраст 14-19 години в Област Варна” се основава на задълбочено литературно проучване и изследователски подход. Проучването е проведено коректно и с подходящи инструменти. Направените изводи са коректни и отговарят на поставената цел. Настоящият труд напълно съответства на всички критерии за придобиване на образователна и научна степен “доктор” според Закона за

развитието на академичния състав в Република България, Правилника за приложението му и Правилника за развитие на академичния състав в Медицински университет – Варна. В тази връзка убедено давам своята положителна оценка и препоръчвам на членовете на уважаемото научно жури да гласува положително за присъждането на образователна и научна степен “доктор” по медицина на д-р Рая Златиславова Димитрова.

Изготвил становището:

Доц. д-р Георги Панов, дм

03.12.2021